

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 19/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED] a [REDACTED] zastúpených advokátom Mgr. Michalom Zálešákom, LL.M., Heyrovského 14, Bratislava, proti postupu a uzneseniu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Úradu inšpekčnej služby, útvaru inšpekcie, odboru inšpekčnej služby Východ, oddelenia vyšetrovania ČVS: SKIS-241/OISV-V-2019 z 13. augusta 2021 a proti postupu a uzneseniu Krajskej prokuratúry v Košiciach č. k. 2 Kv 60/19/8800 zo 6. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 10. decembra 2021 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka 1“) a [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľka 2“ alebo spolu ďalej aj „sťažovateľky“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 12 ods. 2, čl. 16 ods. 2, čl. 19 ods. 1 a podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 3, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Úradu inšpekčnej služby, útvaru inšpekcie, odboru inšpekčnej služby Východ, oddelenia vyšetrovania (ďalej len „úrad inšpekčnej služby“) ČVS: SKIS-241/OISV-V-2019 z 13. augusta 2021 (ďalej len „uznesenie úradu inšpekčnej služby“), ako aj postupom a uznesením Krajskej prokuratúry v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) č. k. 2 Kv 60/19/8800 zo 6. októbra 2021 (ďalej len „uznesenie krajskej prokuratúry“).

Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti žiadali zrušenie uznesenia úradu inšpekčnej služby, zrušenie napadnutého uznesenia krajskej prokuratúry a vrátenie veci krajskej prokuratúre na ďalšie konanie.

2. Sťažovateľky po konštatovaní, že obidve bývajú v obci [REDAKOVANÉ] a sú rómskeho pôvodu, v ústavnej sťažnosti popísali udalosti potýčky, ktorá sa odohrala 23. júla 2019 v miestnom pohostinstve medzi synom sťažovateľky 1, synovcom sťažovateľky 2 a krčmárkou. Uvedený konflikt, počas ktorého boli obe sťažovateľky prítomné, ukončil až zásah príslušníkov Obvodného oddelenia Policajného zboru Čaña a členov Pohotovostnej motorizovanej jednotky Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Košiciach.

Sťažovateľky zároveň uviedli, že po tom, ako sa vrátili do domu sťažovateľky 1, prišli policajti na dvor a násilným spôsobom vyvliekli sťažovateľky na mostík pred domom, kde im vulgárne nadávali a fackovali ich. Následne boli sťažovateľky a tiež dcéra sťažovateľky 2 obmedzené na osobnej slobode podľa § 85 ods. 2 Trestného poriadku. V tejto súvislosti sťažovateľky uviedli, že polícia neurobila záznam o žiadnom použití donucovacích prostriedkov a podľa úradného záznamu mali byť sťažovateľky v tom čase bez viditeľných zranení. V ústavnej sťažnosti sťažovateľky uviedli: „Sťažovateľku 1 zavreli v akomsi kumbále, ktorý sa ponášal na upratovaciu miestnosť. Sťažovateľku 2 dali do priestoru toalety, kde medzitým chodili policajti aj na potrebu. V týchto miestnostiach strávili väčšinu času. Neskôr im dali podpísať nejaké dokumenty, sťažovateľky však nevedeli o aké dokumenty sa jednalo. Sťažovateľka 1 bola pri tom udretá rukou po hlave. Nadránom boli prepustené a šli rovno do roboty, odkiaľ sa však kvôli bolestiam vypýtali domov. Ešte v rovnaký deň poobede absolvovali lekárske vyšetrenia kvôli zraneniam, ktoré utrpeli počas policajného zásahu, ktoré im spôsobovali bolesti. Obe počas vyšetrení uviedli, že boli zbité policajtmi. V lekárskejších správach je uvedené, že zranenia, ktoré sťažovateľky utrpeli, mohli byť spôsobené tak, ako to uviedli. Sťažovateľka 1 utrpela zlomeninu vzdialeného článku IV. prsta ľavej ruky, pomliaždeniny hlavy v záhlaví, pomliaždenie hrudnej steny a podvrtnutie krčnej chrčtice s dobou liečenia do 42 dní. Sťažovateľka 2 utrpela pomliaždenie tváre vľavo, podvrtnutie sánkového kĺbu obojstranne, podvrtnutie krčnej chrčtice, pomliaždenie pravého ramena, pomliaždenie driekovej oblasti s dobou liečenia do 7 dní.“

3. Dňa 26. júla 2019 podali sťažovateľky trestné oznámenie, v ktorom namietali postup a neoprávnené použitie fyzického násillia zasahujúcich príslušníkov Policajného zboru. Vyšetrovateľ úradu inšpekčnej služby uznesením ČVS: UIS-241/OISV-2019 z 19. augusta 2019 začal trestné stíhanie vo veci prečinu zneužitia právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s prečinom porušovania domovej slobody podľa § 194 ods. 1 Trestného zákona a prečinom ublíženia na zdraví podľa § 156 ods. 1 Trestného zákona. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti uviedli, že už v štádiu pred vznesením obvinenia vykonal vyšetrovateľ úradu inšpekčnej služby množstvo výsluchov, rekognícií, rekonštrukciu, zabezpečil znalecký posudok, pričom na niektoré jednotlivé časti procesných úkonov osobitne poukázali.

4. Trestné stíhanie bolo napadnutým uznesením úradu inšpekčnej služby prerušené podľa § 228 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu, že sa nepodarilo zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti konkrétnej osobe. V rámci hodnotenia vykonaných dôkazov vyšetrovateľ poukázal na rozpory v jednotlivých výpovediach svedkov. Taktiež poukázal na absenciu hlásení o použití donucovacích prostriedkov, čo považoval za dôkaz, že donucovacie prostriedky zasahujúcimi príslušníkmi Policajného zboru proti sťažovateľkám použité neboli.

5. Proti uzneseniu úradu inšpekčnej služby podali sťažovateľky sťažnosť, o ktorej krajská prokuratúra rozhodla napadnutým uznesením tak, že sťažnosť sťažovateľiek zamietla ako nedôvodnú. V odôvodnení napadnutého uznesenia krajská prokuratúra rozsiahlym spôsobom poukázala na jednotlivé rozpory vo výpovediach sťažovateľiek, ako aj na nejednoznačné závery jednotlivých rekognícií. Vo vzťahu k záverom znaleckého posudku upriamila pozornosť na tvrdenie znalca, že predmetné zranenia sťažovateľiek síce mohli byť spôsobené tak, ako ich uviedli, ale aj náhodným pádom. Zároveň v tejto súvislosti krajská prokuratúra poukázala na skutočnosť, že v čase incidentu boli obidve sťažovateľky pod vplyvom alkoholu, v podnapitom stave. Námietky o neskúmaní rasového motívu krajská prokuratúra nepovažovala za opodstatnené, čo odôvodnila tým, že „V predmetnej veci sa vykonali výsluchy poškodených aj podozrivých, pričom v tomto štádiu konania nevyšli najavo okolnosti opodstatňujúce kvalifikáciu skutku podľa § 326 ods. 2 písm. c) s odkazom na § 140 písm. e) Trestného zákona. K tejto kvalifikácii by bolo nutné preukázať, že útok na poškodených prebehol z dôvodu nenávisťi k ich etnickej príslušnosti, k čomu v doterajšom konaní nedošlo.“. Vo vzťahu k námietkam o nezávislosti úradu inšpekčnej služby krajská prokuratúra poukázala na súčasnú právnu úpravu, ako i judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a ústavného súdu. V závere odôvodnenia napadnutého uznesenia krajská prokuratúra uviedla: „Pre vznesenie obvinenia nestačí, aby zistené skutočnosti nasvedčovali záveru, že bol spáchaný trestný čin, ale je potrebné, aby sa odôvodnil záver, že trestný čin spáchala určitá osoba. K záveru o spáchaní trestného činu určitou osobou stačí vyšší stupeň pravdepodobnosti, ktorý však musí byť konkrétne zistenými skutočnosťami dostatočne odôvodnený. Nestačí všeobecné podozrenie z trestnej činnosti, ktoré nie je konkrétne doložené. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti zastávam názor, že nie sú naplnené požiadavky § 206 Trestného poriadku na vznesenie obvinenia konkrétnej osobe, nakoľko nie je na podklade trestného oznámenia a zistených skutočností po začatí trestného stíhania dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba.“

II.

Argumentácia sťažovateľiek

6. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti nesúhlasia so závermi napadnutých rozhodnutí a tvrdia, že boli obeťami ponižujúceho a nezákonne vykonaného policajného zákroku. V tejto súvislosti sťažovateľky uviedli: „V čase obmedzenia osobnej slobody nemali podľa dokumentácie polície žiadne zranenia. Na druhý deň po zákroku však sťažovateľky navštívili lekára, ktorý konštatoval viaceré vyššie spomínané zranenia, ktoré utrpeli. Predmetné zranenia boli potvrdené znaleckým posudkom, v ktorom znalec konštatoval, že zranenia sťažovateľiek zodpovedajú opisu ich vzniku ako ho popisali. Počas vyšetrovacích úkonov rekognície sťažovateľky identifikovali dvoch príslušníkov PZ, ktorí mali voči nim použiť fyzické násilie, ktoré viedlo k ich zraneniam. Predmetné opoznané osoby sa pritom reálne fyzicky nachádzali na mieste policajného zákroku. V rámci vyšetrovacieho úkonu rekonštrukcie sťažovateľka 2 súvisle, logicky a dôveryhodne opísala a demonštrovala priebeh zákroku zo strany polície.“

7. V súvislosti s odôvodnením prerušenia trestného stíhania sťažovateľky argumentujú, že v štádiu predprípravného konania nemá byť cieľom zistenie skutkového stavu bez akýchkoľvek pochybností alebo vyslovenie jednoznačného záveru o páchatel'ovi trestného činu, postačuje určitá miera

pravdepodobnosti. V nadväznosti na uvedené východiská sťažovateľky tvrdia, že podozrenie zo spáchania trestného činu jednoznačne viedlo k dvom konkrétnym osobám, čo bolo potvrdené jednak výpoveďami sťažovateľiek, ale i ďalšími vykonanými procesnými úkonmi.

8. Napokon sťažovateľky uviedli aj pochybnosti o nezávislosti a nestrannosti úradu inšpekčnej služby ako súčasti Policajného zboru. Navyše úrad inšpekčnej služby a riaditeľstvo Policajného zboru, pod ktorý patria policajti, ktorí posudzovaný zásah vykonali, sídlia v jednej budove, čo zvyšuje riziko ich predpojatosti.

9. V závere argumentácie sťažovateľky poukázali na to, že *«Napriek tomu, že sťažovateľky vo svojich výpovediach uviedli, že ich zasahujúci príslušníci PZ urážali a nadávali im do „cigániek“, nemajú vedomosť o tom, že by bol v konaní pred porušovateľom 1 vykonaný čo i len jeden úkon smerujúci k odhaleniu možného rasového motívu konania príslušníkov PZ. Napriek tomu, že rasistické urážky sú uvedené aj vo výroku uznesenia porušovateľa 1 o začatí trestného stíhania, toto nebolo vedené pre trestný čin spáchaný z osobitného motívu... Je zjavné, že tomuto prípadnému motívu nebola venovaná žiadna pozornosť (a to ani zo strany porušiteľa 2 ako dozorného orgánu), čo je zarážajúce pri veľkom počte úkonov, ktoré boli v konaní vykonané.»*

10. Celkovú sumu navrhovaného finančného zadosťučinenia (sumu 5000 eur pre každú sťažovateľku) sťažovateľky odôvodnili ujmom na fyzickom i psychickom zdraví.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Sťažovateľky ústavnou sťažnosťou namietajú porušenie označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutými uzneseniami úradu inšpekčnej služby a krajskej prokuratúry, ktorými bolo trestné stíhanie prerušené. Sťažovateľky predovšetkým nesúhlasia s tvrdením, že nie je jednoznačne možné zistiť totožnosť osôb, proti ktorým by mohlo byť vznesené obvinenie. Sťažovateľky sú presvedčené, že z jednotlivých procesných úkonov jednoznačne vyplýva, ktoré osoby (policajti) vykonali služobný zákrok spôsobom zasahujúcim do práv sťažovateľiek.

III.1. K namietanému postupu a uzneseniu vyšetrovateľa úradu inšpekčnej služby:

12. Napadnutým uznesením úradu inšpekčnej služby bolo trestné stíhanie vo veci prečinu zneužitia právomoci verejného činiteľa v jednočinnom súbehu s prečinom porušovania domovej slobody a s prečinom ublíženia na zdraví prerušené z dôvodu, že sa nepodarilo zistiť skutočnosť oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe. Sťažovateľky podali proti napadnutému uzneseniu úradu inšpekčnej služby sťažnosť, o ktorej rozhodla krajská prokuratúra. Sťažovateľky teda využili možnosť podania riadneho opravného prostriedku, o ktorom aj bolo rozhodnuté.

13. Sťažovateľky mali k dispozícii právny prostriedok na ochranu svojich základných práv (ktorý aj využili), o ktorom bola oprávnená rozhodnúť krajská prokuratúra (aj rozhodla), čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

14. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľiek v časti smerujúcej proti napadnutému postupu a uzneseniu úradu inšpekčnej služby odmietol podľa § 56 ods. 2

písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému postupu a uzneseniu krajskej prokuratúry:

15. V súvislosti s napadnutým uznesením krajskej prokuratúry ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je podľa čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

16. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 56 ods. 2 a § 132 ods. 2 zákona ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

17. Trestné konanie od svojho začiatku až do jeho konca je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (m. m. IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09, IV. ÚS 352/2020). Nie je iba povinnosťou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečiť v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, ale túto povinnosť majú napr. všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (III. ÚS 79/02), prípadne iné orgány verejnej moci na to určené.

18. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajskej prokuratúry (v spojení s uznesením vyšetrovateľa úradu inšpekčnej služby) ústavný súd konštatuje, že jeho podstatou je dočasné prerušenie trestného stíhania z dôvodu, že sa dosiaľ nepodarilo zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe. Z povahy týchto rozhodnutí vyplýva, že nejde o rozhodnutie konečnej povahy, ktorým by sa právoplatne rozhodlo o skončení prípravného konania ako časti trestného konania tak, ako by to bolo napr. podľa § 215 ods. 1 Trestného poriadku alebo podľa alebo § 216 ods. 1

Trestného poriadku, alebo podľa § 220 ods. 1 Trestného poriadku. Počas prerušenia trestného stíhania možno pritom vykonávať úkony podľa štvrtej, piatej a šiestej hlavy prvej časti Trestného poriadku (§ 229 tohto zákona) na účely zistenia, či nepominul dôvod prerušenia alebo zaistenia osoby obvinenej (a taký postup je teda úlohou orgánov činných v trestnom konaní). Vydanie rozhodnutia orgánu činného v trestnom konaní podľa § 228 ods. 1 a 2 Trestného poriadku má len predbežný charakter, v dôsledku čoho tak po odpadnutí prekážky tento postup opodstatňujúcej je povinnosťou orgánu činného v trestnom konaní postupom podľa § 228 ods. 5 Trestného poriadku v trestnom stíhaní pokračovať (IV. ÚS 352/2020, IV. ÚS 525/2021).

19. Úlohou ústavného súdu ako nezávislého orgánu ochrany ústavnosti je skúmať iba ústavné aspekty postupu orgánov verejnej moci a z nich plynúce závery vyjadrené v jednotlivých individuálnych právnych aktoch z toho uhla pohľadu, či neprekračujú rámec ich ústavnej udržateľnosti v konfrontácii so skutkovými a s právnymi okolnosťami tej-ktorej veci. Vzhľadom na to, že napadnuté uznesenie v spojení s uznesením vyšetrovateľa úradu inšpekčnej služby je len prechodným rozhodnutím (v konečnom dôsledku) prokurátora v rámci trestného konania, ktoré nijako nepopiera potrebu naďalej zisťovať a zistiť osobu, proti ktorej by bolo možné vykonať trestné stíhanie, čo je možné po určitom (primeranom) čase preveriť aj pri využití inštitútu podľa § 210 Trestného poriadku, ústavný súd preto nemá v tomto štádiu trestného konania právomoc vec posudzovať.

20. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek aj v tejto časti už pri jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) a *per analogiam* § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde].

21. Keďže ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľkami označených práv a odmietol ústavnú sťažnosť ako celok podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uvedenými (primerané finančné zadost'učinenie).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu